

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.012.04.2021

Pan Szymon Przybyłko
Prezes Zarządu
Park Technologiczno-Innowacyjny Spółka z o. o.
ul. Wiejska 13, 46-050 Przywory

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/102 – Gospodarowanie zasobami wodnymi przez przedsiębiorstwa wodociągowe w gminach wiejskich

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Park Technologiczno-Innowacyjny Spółka z o. o. ¹ , ul. Wiejska 13, 46-050 Przywory
Kierownik jednostki kontrolowanej	Szymon Przybyłko, Prezes Zarządu, od 12 stycznia 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Wojciech Sagański, Prezes Zarządu Spółki, od 13 sierpnia 2015 r. do 11 stycznia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań 2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi 3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 do czasu zakończenia kontroli oraz dowody sporządzone przed lub po okresie objętym kontrolą mające związek z kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	1. Krzysztof Rajczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/53/2021 z 28 maja 2021 r. 2. Remigiusz Rutkowski, doradca prawny, legitymacja służbowa nr 22266 (akta kontroli str. 1, 16-17)

¹ Zwanego dalej: PTI.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że chociaż kontrolowana jednostka była przygotowana organizacyjnie i kadrowo do realizacji zadań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, posiadając wymagane tymi przepisami pozwolenia i zezwolenia, to jednak środki finansowe uzyskiwane z tytułu opłat za dostarczoną wodę i oprowadzane ścieki nie były wystarczające do pokrycia kosztów tych działań, generując ujemny wynik finansowy z tej działalności, który nie był pokrywany z innych rodzajów działalności prowadzonej przez Spółkę. Wpływ na taką sytuację mogły mieć taryfy dotyczące dostarczania wody i odprowadzania ścieków, zatwierdzane przez właściwe organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Działalność kontrolowanej jednostki prowadzona była w oparciu o regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, przyjęty przez organ stanowiący Gminy Tarnów Opolski jeszcze w 2007 r. – projekt nowego regulaminu w tym zakresie, przygotowany w kontrolowanej jednostce i uchwalony przez Radę Gminy Tarnów Opolski, nie wszedł w życie z uwagi na rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Opolskiego, który stwierdził nieważność uchwały Rady Gminy w tym zakresie.

Kontrolowana jednostka zapewniła utrzymanie w należytym stanie technicznym, zgodnie m.in. z obowiązkami w tym zakresie wynikającymi z udzielonych Spółce pozwoleń wodnoprawnych, naziemnych obiektów budowlanych związanych z procesem poboru wody. Nie prowadzono jednak okresowych kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektów liniowych wchodzących w skład linii wodociągowych zarządzanych przez PTI na podstawie umowy ich użyczenia, zawartej z Gminą Tarnów Opolski. W trakcie przeprowadzonych na terenie ujęcia wody w Tarnowie Opolskim oględzin stwierdzono też nieprawidłowości dotyczące oznakowania ustanowionych stref ochrony tego ujęcia wody. Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że Spółka – w miarę posiadanych możliwości finansowych – prowadziła działania zmierzające do ograniczania strat wody, jednak z uwagi na awaryjność sieci oraz niewystarczające zasoby finansowe, działania w tym zakresie nie miały wpływu na znaczące zmniejszenie się liczby występujących awarii, których czasu trwania nie dokumentowano.

Spółka zapewniła prowadzenie zarówno monitoringu zarządzanej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, jak i monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przy czym nadzór nad jakością wody nie obejmował wszystkich wymaganych przepisami jej parametrów. Ponadto – w jednym przypadku mającym miejsce w początkowym okresie pandemii COVID-19 – zlecono przeprowadzenie badań laboratorium, które nie spełniało wymagań wynikających z przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe

Opis stanu faktycznego

Kontrolowana jednostka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki oraz przejęła wszystkie należności i zobowiązania Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Tarnowie Opolskim zlikwidowanego na podstawie uchwały nr XXI/147/2016 Rady Gminy Tarnów Opolski z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie likwidacji zakładu budżetowego – Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Tarnowie Opolskim celem wniesienia mienia zlikwidowanego zakładu (przedsiębiorstwa) jednym aportem do istniejącej gminnej spółki – Parku Technologiczno-Innowacyjnego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Przyworach.

(akta kontroli str. 2)

Uchwałą nr 02/11/2016⁵ z 17 listopada 2016 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników zmieniło § 5 i 6 umowy Spółki wskazując, że *przedmiotem działalności Spółki jest wykonywanie zadań własnych Gminy Tarnów Opolski o charakterze zadań użyteczności publicznej na warunkach określonych w ustawie z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej⁶ w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków, utrzymania czystości i porządku w gminie, zarządzania i gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy i gminnymi lokalami, w tym m.in.: 1/ pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, 2/ odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, 3/ roboty związane z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych, 4/ wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych.*

Kapitał zakładowy Spółki wynosił 20 631 tys. zł i dzielił się na 41 262 udziały, które w całości należały do Gminy Tarnów Opolski.

(akta kontroli str. 26-28)

Z uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji od Wójta Gminy Tarnów Opolski wynikało, że: a/ siecią wodociagową objęte były wszystkie sołectwa w gminie⁷; b/ siecią kanalizacyjną zarządzaną przez PTI objęte były dwie miejscowości⁸; c/ siecią kanalizacyjną zarządzaną przez Wodociągi i Kanalizację w Opolu Spółkę z o. o.⁹ objęte były cztery miejscowości¹⁰ - Kosorowice, Miedziana, Nakło i Tarnów Opolski; d/ w dwóch miejscowościach¹¹ nie było kanalizacji sanitarnej.

(akta kontroli str. 775)

W umowie nr TT-431-07-05/2019 zawartej 20 lutego 2019 r. pomiędzy WiK Opole a PTI określono warunki świadczenia przez WiK usługi hurtowego odprowadzenia ścieków z terenu Gminy Tarnów Opolski, z miejscowości Przywory i Kąty Opolskie. Na mocy tej umowy Spółka WiK Opole zobowiązała m.in. do odbioru ścieków

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Uchwała nr 02/11/2016 z dnia 17 listopada 2016 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PTI z siedzibą w Przyworach w sprawie zmiany uchwały nr 02/09/2016 z dnia 30 września 2016 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PTI z siedzibą w Przyworach w sprawie zmiany umowy Spółki.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 679.

⁷ Kąty Opolskie, Kosorowice, Miedziana, Nakło, Przywory, Raszowa, Tarnów Opolski, Walidrog.

⁸ Kąty Opolskie i Przywory.

⁹ Dalej: WiK Opole.

¹⁰ Kosorowice, Miedziana, Nakło i Tarnów Opolski.

¹¹ Raszowej i Walidrogach.

w sposób ciągły i niezawodny oraz do oczyszczania ścieków dostarczonych z terenów ww. miejscowości.

(akta kontroli str. 230)

Prowadzenie spraw z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków powierzono w kontrolowanej jednostce sześciu pracownikom¹² zatrudnionym na pełnym wymiarze czasu pracy. Dla wszystkich zatrudnionych pracowników zajmujących się sprawami z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków opracowano zakresy obowiązków i czynności. Dokumenty te były aktualne i umożliwiały realizację zadań będących przedmiotem kontroli.

Pracownicy zatrudnieni na stanowisku monter-konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej legitymowali się wykształceniem podstawowym, zawodowym oraz średnim technicznym, a pracownik zatrudniony na stanowisku administracyjno-biurowym – wykształceniem wyższym. Wszyscy pracownicy zatrudnieni na stanowisku monter-konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej zostali przeszkoleni w zakresie realizowanych zadań. Troje pracowników odbyło specjalistyczne szkolenia w zakresie zgrzewania rur z polietylenu przy pomocy zgrzewarek elektrooporowych oraz uzyskało uprawnienia operatora obsługi przecinarek do nawierzchni dróg oraz operatora zagęszczarek i ubijaków wibracyjnych.

(akta kontroli str. 64-75, 78, 82, 84, 86, 89, 93, 95, 97, 99, 104, 106-109, 112, 117-122, 123-133)

W okresie objętym kontrolą dla wszystkich pracowników zatrudnionych na stanowisku monter-konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej PTI zorganizowała szkolenie, umożliwiające uzyskanie *Świadectwa kwalifikacyjnego grupy E¹³* nadającego uprawnienia do zajmowania się eksploatacją urządzeń i sieci grupy 1 na stanowisku eksploatacji.

(akta kontroli str. 80-81, 91-92, 102-103, 111)

Od 1 września 2019 r. kontrolowana jednostka, na podstawie umowy zawartej z osobą fizyczną prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, powierzyła tej osobie jako Dyrektorowi WiK świadczenie na rzecz PTI usług, polegających w szczególności na prowadzeniu spraw Spółki w obszarze działalności powstałym po przejęciu majątku i zobowiązań Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Tarnowie Opolskim. Na mocy tej umowy Dyrektor WiK, który oświadczył, że posiada wszystkie niezbędne kompetencje¹⁴ do wykonywania usług na warunkach przewidzianych w umowie, zobowiązany był do osobistego świadczenia usług, bez możliwości powierzenia ich wykonania osobie trzeciej. Na mocy ww. umowy Dyrektor WiK uprawniony był do reprezentowania Spółki wobec podmiotów trzecich zgodnie z obowiązującymi zasadami reprezentacji w PTI oraz do osobistego zarządzania powierzonymi mu obszarami działalności Spółki przypisanymi do pełnionej funkcji, z uwzględnieniem uprawnień pozostałych organów kontrolowanej jednostki. Ponadto zgodnie z zawartą umową, Dyrektor WiK ponosił odpowiedzialność wobec Spółki oraz osób trzecich za szkody wyrządzone w czasie wykonywania przez niego przedmiotu umowy, będące następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków Dyrektora WiK wynikających z umowy lub z przepisów prawa, odpowiedzialność ta była niezależna od odpowiedzialności ponoszonej z tytułu pełnienia funkcji określonej przepisami prawa.

(akta kontroli str. 52, 57-58)

¹² W tym: pięciorgu pracowników zatrudnionych na stanowisku monter-konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej i jednemu pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku kasjera.

¹³ Świadectwo kwalifikacyjne E wystawione przez Komisję Kwalifikacyjną przy Stowarzyszeniu Elektroenergetyków Polskich (SEEP).

¹⁴ Dyrektor WiK posiadał wykształcenie wyższe ekonomiczne w specjalności *Ekonomia i finanse w przedsiębiorstwie*.

Świadczenie usług w zakresie księgowości i rachunkowości od 1 września 2019 r. następowało na podstawie umowy zawartej z osobą fizyczną prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą. Do zadań biura rachunkowego należało m.in. prowadzenie dokumentacji podatkowej, analizowanie otrzymanych dokumentów źródłowych, prowadzenie ewidencji środków trwałych oraz naliczanie amortyzacji, prowadzenie w imieniu PTI ksiąg rachunkowych i innych ewidencji do celów podatkowych.

(akta kontroli str. 59-63)

W ocenie wszystkich pracowników kontrolowanej jednostki, powierzona im liczba zadań na stanowiskach pracy nie utrudniała im rzetelnego wykonania obowiązków służbowych.

(akta kontroli str. 141-146)

Gmina Tarnów Opolski była właścicielem sieci wodociągowej przesyłowej o długości 4 km oraz sieci rozdzielczej, której długość wynosiła: a/ 107,33 km w 2019 r., b/ 107,76 km w 2020 r. oraz c/ 107,8 km w 2021 r.¹⁵. Woda była dostarczana z czterech ujęć wody¹⁶ z otworów triasowych, za pomocą studni wierconych.

W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą, liczba przyłączy wodociągowych wynosiła: 2 455 w 2019 r., 2 485 w 2020 r. oraz 2 504 w 2021 r.¹⁷

Według danych zawartych w sprawozdaniu SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* za 2019 r. liczba budynków w Gminie Tarnów Opolski wynosiła 2 676, w tym 2 361 było przyłączonych do sieci wodociągowej, a 1 590 – sieci kanalizacyjnej. W 2020 r. zgodnie z ww. sprawozdaniem na terenie gminy znajdowało się 2 701 budynków, z których 2 388 (88,4%) posiadało przyłącza do sieci wodociągowej, a 1 755 (65%) – przyłącza do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 768, 772)

Długość sieci kanalizacyjnej¹⁸ w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą wynosiła: a/ 23,517 km w 2019 r.; b/ 23,681 km w 2020 r. oraz c/ 23,791 km w 2021 r.¹⁹. Liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosiła odpowiednio 512, 526 oraz 528.

(akta kontroli str. 147)

W okresie objętym kontrolą Spółka zawarła łącznie 211 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, w tym: a/ w 2019 r. – 50 umów o zaopatrzenie w wodę i 19 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, b/ w 2020 r. 85 umów o zaopatrzenie w wodę i 18 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, c/ w 2021 r. (do 30 czerwca 2021 r.) – 33 umowy o zaopatrzenie w wodę i sześć umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.

Wszystkich obowiązujących w 2021 r.²⁰ umów było 2 440, w tym 1 916 dotyczących zaopatrzenia w wodę oraz 524 dotyczących zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 275-276)

Na terenie Gminy Tarnów Opolski znajdowały się nieruchomości, które nie zostały podłączone do sieci kanalizacyjnej. Jak wyjaśnił Prezes PTI, przyczyną braku podłączenia do sieci kanalizacyjnej był brak dostępu do tej sieci. Wskazał również,

¹⁵ Do 30 czerwca 2021 r.

¹⁶ Ze studni nr 1, nr 2 i nr 3 umiejscowionych w ujęciu wody w Tarnowie Opolskim oraz ze studni umiejscowionej w ujęciu wody w Raszowej.

¹⁷ Do 30 czerwca 2021 r.

¹⁸ Tylko miejscowości Kąty Opolskie i Przywory.

¹⁹ Do 30 czerwca 2021 r.

²⁰ Na dzień 22 czerwca 2021 r.

że nie jest w stanie określić liczby nieruchomości, które nie zostały podłączone, a dla których istniałaby fizyczna możliwość podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 275)

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²¹, Wójt Gminy Tarnów Opolski decyzją z 16 września 2016 r.²² udzielił PTI zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków. Przedmiotem zezwolenia była działalność gospodarcza polegająca na ujmowaniu, uzdatnianiu i zbiorowym dostarczaniu wody na terenie Gminy Tarnów Opolski oraz odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków na terenie Gminy Tarnów Opolski za pomocą urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych znajdujących się w chwili wydawania pozwolenia w posiadaniu usługodawcy, jak i przez niego wybudowanych po jego uzyskaniu, w oparciu o wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych, zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tarnów Opolski i miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Ponadto przedmiotem działalności objętej zezwoleniem był remont i konserwacja sieci wodociagowej z hydrantami oraz sieci kanalizacyjnej, oraz wydawanie warunków technicznych przyłączy dla dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 201-206)

Zgodnie art. 411 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne²³ PTI dysponowało aktualnym pozwoleniem wodnoprawnym na usługę wodną obejmującą pobór wód podziemnych z komunalnego ujęcia wody w Tarnowie Opolskim z otworów triasowych za pomocą trzech studni wierconych oraz aktualnym pozwoleniem wodnoprawnym na szczególne korzystanie z wód dla potrzeb eksploatacji komunalnego ujęcia wody w Raszowej²⁴.

Ponadto 16 marca 2021 r. kontrolowana jednostka uzyskała pozwolenia wodnoprawne dotyczące włączenia do eksploatacji studni nr 5p w Miedzianej²⁵ – Dyrektor WiK wyjaśnił, że ujęcie to jest w fazie rozruchu.

W pozwoleniach wodnoprawnych obowiązujących w okresie objętym kontrolą ustalono m.in., że przedsiębiorstwo wodociagowo-kanalizacyjne: a/ nie mogło przekraczać określonych w tych pozwoleniach ilości pobieranej wody oraz wydajności eksploatacyjnych sieci; b/ było zobowiązane do prowadzenia dobowych rejestrów pobranej wody na podstawie odczytów wodomierza; c/ było zobowiązane do utrzymywania w należytych stanie technicznym i eksploatacyjnym wszystkich urządzeń służących do poboru i gromadzenia wody; d/ było zobowiązane do prowadzenia badań jakości wody zgodnie z wymogami sanitarnymi oraz obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli str. 213-229, 590)

Z informacji uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynikało, że WiK Opole posiadała pozwolenie wodnoprawne²⁶ na wprowadzanie do wód rzeki Odry oczyszczonych ścieków komunalnych z miejskiej oczyszczalni ścieków w Opolu – w uzasadnieniu tej decyzji wskazano, że oczyszczalnia ta przyjmuje ścieki m.in. z terenu Gminy Tarnów Opolski.

(akta kontroli str. 241-246)

²¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028.

²² Wydaną na czas nieokreślony i obowiązującą od 30 września 2016 r.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 624, ze zm.

²⁴ Ujęcie wody w Tarnowie Opolskim: studnia nr 1 o głębokości 60 m i wydajności Q 136 m³/h, studnia nr 2 o głębokości 60 m i wydajności Q 112 m³/h oraz studnia nr 3 o głębokości 50 m i wydajności Q 150 m³/h. Ujęcie wody w Raszowej: studnia o głębokości 50 m i wydajności Q 150 m³/h.

²⁵ Studnia o głębokości 105 m i wydajności Q 52 m³/h.

²⁶ Decyzja z 8 marca 2018 r.

W okresie objętym kontrolą PTI nie uiszczano podwyższonych opłat za usługi wodne.
(akta kontroli str. 285)

W okresie objętym kontrolą obowiązywał *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* przyjęty uchwałą nr X/70/07 Rady Gminy Tarnów Opolski z dnia 6 września 2007 r.²⁷ W regulaminie tym określono prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym: 1/ minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków, 2/ warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług, 3/ sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach, 4/ warunki przyłączania do sieci, 5/ warunki techniczne określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych, 6/ sposób dokonywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odbioru wykonanego przyłącza, 7/ sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków, 8/ standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków oraz 9/ warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe, co było zgodne z wymaganiami wynikającymi z art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

(akta kontroli str. 247-257)

Nowy projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków opracowano w kontrolowanej jednostce w 2019 r. współpracując w tym zakresie z WiK Opole. Rada Gminy Tarnów Opolski uchwałą nr XV/118/2020 z dnia 27 stycznia 2020 r. przyjęła *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Wojewoda Opolski rozstrzygnięciem nadzorczym znak PN.III.4131.1.32.2020.CW²⁸ stwierdził nieważność tej uchwały z powodu istotnego naruszenia prawa.

(akta kontroli str. 258, 265-269, 282)

Do czasu zakończenia kontroli²⁹ w kontrolowanej jednostce nie przygotowano nowego projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, uwzględniającego uwagi Wojewody Opolskiego wyrażone w ww. rozstrzygnięciu nadzorczym. Prezes PTI wyjaśnił, że kontrolowana jednostka jest w trakcie konsultacji z Urzędem Gminy Tarnów Opolski i w najbliższym czasie złożony zostanie projekt nowego regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, a najbliższa sesja Rady Gminy ma się odbyć we wrześniu 2021 r. i wtedy projekt ten będzie rozpatrywany przez radnych. Ponadto wskazał, że po stwierdzeniu nieważności regulaminu przyjętego przez organ stanowiący Gminy Tarnów Opolski kontrolowana jednostka oczekiwała na stanowisko Urzędu Gminy dotyczące ewentualnego wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu na rozstrzygnięcie nadzorcze, a po uzyskaniu – po kilku miesiącach – informacji o zaniechaniu wnoszenia skargi podjęto prace mające na celu przygotowanie nowego projektu regulaminu (przy jednoczesnym braku dalszej współpracy w tym zakresie ze strony WiK Opole).

(akta kontroli str. 282)

Wysokość przychodów PTI z tytułu zbiorowego zaopatrzenia w wodę wyniosła 1 101,36 tys. zł w 2019 r. oraz 1 113,97 tys. zł w 2020 r. Natomiast poniesione w tym zakresie koszty wyniosły odpowiednio 1 289,23 tys. zł oraz 1 343,62 tys. zł.

²⁷ Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 78, poz. 2374.

²⁸ Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 650.

²⁹ Tj. do 13 sierpnia 2021 r.

Wysokość przychodów z tytułu zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła 386,68 tys. zł w 2019 r. oraz 426,18 tys. zł w 2020 r., a poniesione koszty odpowiednio 427,30 tys. zł oraz 427,07 tys. zł.

(akta kontroli str. 271)

Prezes PTI wyjaśnił, że przyczyną niezapewnienia pokrycia uzyskiwanymi przychodami ponoszonych kosztów był fakt, że Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie nie akceptowało wnioskowanych przez PTI taryf na sprzedaż wody – w 2019 r. Spółka wnioskowała o podwyżkę w celu zwiększenia przychodów, a organ regulacyjny zakwestionował ten wniosek twierdząc, iż podwyżka jest zbyt wysoka. Dodatkową przyczyną, zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Spółki, był wzrost kosztów pracy oraz wzrost kosztów energii.

(akta kontroli str. 766)

Jak wyjaśnił Prezes PTI, w okresie objętym kontrolą kontrolowana jednostka nie pozyskiwała środków zewnętrznych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Jedynymi źródłami zewnętrznymi było dokapitalizowanie spółki przez jednego właściciela tj. Gminę Tarnów Opolski w kwocie 600 000 zł (ze środków własnych Gminy) oraz subwencja z Polskiego Funduszu Rozwoju w kwocie 255 825 zł, umorzona w 50% decyzją z 17 czerwca 2021 r.

(akta kontroli str. 271)

PTI nie planował budowy urządzeń wodociagowych ani urządzeń kanalizacyjnych, w związku z czym nie został sporządzony wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych, obejmujący okres objęty kontrolą oraz lata następne, co było zgodne z postanowieniami art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Prezes PTI wyjaśnił, że przyczyną takiego stanu rzeczy są kwestie ekonomiczne – z wpływów osiąganych przez spółkę z taryf za wodę oraz ścieki pokrywane były koszty bieżących napraw oraz konserwacji istniejącej sieci. Środki te nie pozwalały na rozbudowę sieci, a tym samym rozbudowa sieci nie była planowana. Prezes kontrolowanej jednostki wskazał także, że pomimo składanych wniosków o wyrażenie zgody na podwyższenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w wysokości umożliwiającej rozbudowę sieci, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie nie wyrażało zgody na podwyższenie taryf do wnioskowanej wysokości.

(akta kontroli str. 271)

W ocenie Prezesa PTI zabezpieczone środki finansowe związane z gospodarowaniem zasobami wodnymi nie są wystarczające, aby w pełni realizować zadania, jak i inwestycje powierzone Spółce, gdyż uzyskiwane z tego tytułu środki wystarczają jedynie na pokrycie kosztów bieżących napraw i usuwania awarii. W opinii Prezesa kontrolowanej jednostki, aby zapewnić dostarczanie odpowiedniej jakościowo wody, w sposób nieprzerwany, pod odpowiednim ciśnieniem oraz realizować zadania związane z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków z uwzględnieniem wymagań środowiskowych tak, aby przy tym zadbać o odpowiednie inwestycje w tym zakresie, Spółka szacunkowo powinna zabezpieczyć kwotę 17 500 tys. zł.

(akta kontroli str. 272, 290)

W kontrolowanej jednostce opracowało taryfę i 18 marca 2018 r. złożono wniosek o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i dla odprowadzenia ścieków na terenie Gminy Tarnów Opolski na okres trzech lat. Opracowana taryfa była zgodna z wymaganiami określonymi w art. 20 ust. 2-4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Dyrektor Regionalnego

Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie decyzją³⁰ z 28 kwietnia 2018 r. zatwierdził ww. taryfę na okres trzech lat.

Spółka 19 listopada 2019 r. złożyła wniosek o skrócenie okresu obowiązywania taryfy oraz o zatwierdzenie nowej taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i dla odprowadzenia ścieków na terenie gminy Tarnów Opolski na okres trzech lat. Decyzją³¹ z 2 kwietnia 2020 r. organ regulacyjny zatwierdził ustaloną przez PTI taryfę dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków oraz orzekł o skróceniu czasu obowiązywania dotychczasowej taryfy zatwierdzonej decyzją z 28 kwietnia 2018 r.

Przygotowując taryfy przedstawiane organowi regulacyjnemu starano się zapewnić eliminowanie finansowania skrośnego, o którym mowa w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków³².

(akta kontroli str. 304-361)

W zakresie motywowania odbiorców do racjonalnego korzystania z wody Prezes PTI wyjaśnił, że podczas tworzenia wniosku taryfowego w myśl zapisów rozporządzenia w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków uwzględniono również aspekt motywowania odbiorców usług do racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi oraz odprowadzanymi ściekami komunalnymi. Wskazał, że *tworząc przedmiotowy wniosek przede wszystkim oczywiście kierowano się względami ekonomicznymi, tj. pokrywaniem z taryf kosztów prowadzonej działalności, jednakże również ustalano poziom cen w taki sposób, aby stymulować odbiorców usług do racjonalnego gospodarowania wodą i odprowadzanymi ściekami komunalnymi. Początkowo również Spółka niosła się z zamiarem ujęcia w taryfie kosztów promocji i edukacji wśród odbiorców racjonalnego korzystania z zasobów wodnych i odprowadzania ścieków. Z uwagi jednak na sprzeciw przedsiębiorstwa wodnego Wody Polskie w podliczeniu taryf do poziomu zaproponowanego w pierwotnym wniosku przez Spółkę PTI, spółka z tego kosztu musiała zrezygnować.*

(akta kontroli str. 290)

Prowadzona w PTI ewidencja księgowa umożliwiała wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną w poprzednich trzech latach obrotowych oraz dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

(akta kontroli str. 156-187, 386-392)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Pomimo tego, że zabezpieczone środki finansowe nie były wystarczające do pełnej realizacji zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi, Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie organizacyjne i kadrowe kontrolowanej jednostki do realizacji tych zadań. Kontrolowany podmiot dysponował bowiem wymaganymi pozwoleniami wodnoprawnymi oraz opracował, przekazał do

³⁰ Znak GL.RET.070.7.103.2018.

³¹ Znak GL.RZT.070.2.37.2019.

³² Dz. U. poz. 472, ze zm.

zatwierdzenia przez organ regulacyjny i stosował zatwierdzone taryfy w rozliczeniach z odbiorcami usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Ponadto w Spółce w celu realizacji ww. zadań zatrudniano pracowników w liczbie i o kompetencjach wystarczających do realizacji powierzonych przez Gminę Tarnów Opolski zadań w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą PTI przeprowadziło kontrolę³³ czterech budynków³⁴ związanych z dostarczaniem wody, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³⁵. W wyniku ww. kontroli stwierdzono, że stan ww. obiektów nie zagraża życiu lub zdrowiu, bezpieczeństwu mienia lub środowisku, jednakże obiekty te wymagały przeprowadzenia niezbędnego remontu. Po kontroli budynku przepompowni w Miedzianej zalecono oczyszczenie z mchu schodów prowadzących na dach i terenu wyłożonego kostką brukową. Budynek techniczny przy zbiorniku wyrównawczym wody pitnej w Tarnowie Opolskim wymagał oczyszczenia elewacji oraz uzupełnienia ubytków w tynku. W budynku techniczno-socjalnym nakazano oczyszczenie elewacji i uzupełnienie tynku, zabezpieczenie spękania części gzymsów oraz usunięcie przecieków w dachu. W budynku hydroforowni stwierdzono spękanie zewnętrznych ścian oraz nakazano m.in. również oczyszczenie elewacji i uzupełnienie ubytków w tynku, oczyszczenie rynny i rur spustowych oraz wykonanie obróbki blacharskiej, a także przeprowadzenie remontu pokrycia i ocieplenia dachu. Do dnia zakończenia kontroli nie zrealizowano zaleceń sformułowanych po przeprowadzonych kontrolach. Dla wszystkich kontrolowanych budynków nakazano również zlecenie przeprowadzenia okresowych kontroli, zgodnie z kartą przeglądów. W ramach czynności kontrolnych prowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK zlecono Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego dla powiatu opolskiego w Opolu przeprowadzenie kontroli doraźnej obejmującej trzy odcinki sieci wodociągowej³⁶ zlokalizowanej na terenie Gminy Tarnów Opolski w zakresie ich stanu technicznego oraz przydatności do użytkowania. Z informacji przekazanej przez organ nadzoru budowlanego wynikało, że zlecona kontrola zostanie przeprowadzona nie później niż do 30 września 2021 r. (akta kontroli str. 402-403, 418-419, 431-432, 444-445, 481-483)

Z uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji od Wójta Gminy Tarnów Opolski wynikało, że właścicielem studni wierconych, ujęcia wody nr 1, nr 2 i nr 3 w Tarnowie Opolskim przy ul. Ogórkowej, objętych pozwoleniem wodnoprawnym z 24 czerwca 2019 r., jest Gmina Tarnów Opolski. Studnie te zostały 30 września 2016 r. przekazane na rzecz PTI w formie ustnej umowy użyczenia zgodnie z art. 710 ustawy z dnia z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny³⁷.

(akta kontroli str. 775)

³³ W dniu 5 marca 2021 r.

³⁴ W Miedzianej: budynek przepompowni z ujęciem wody, w Tarnowie Opolskim: budynek techniczny przy zbiorniku wody pitnej, budynek techniczno-socjalny oraz budynek hydroforowni.

³⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

³⁶ Jako kryteria doboru do kontroli wskazano wiek oraz położenie odcinków – kontrolą mają zostać objęte najstarsze odcinki sieci, położone w najdalszej odległości od siedziby.

³⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1740.

Strefa ochronna ujęcia wody podziemnej z otworów triasowych w Tarnowie Opolskim została ustanowiona rozporządzeniem nr 20/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 3 października 2014 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w Tarnowie Opolskim, gmina Tarnów Opolski, powiat opolski, województwo opolskie³⁸. Strefa ta obejmowała teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 0,5768 ha i teren ochrony pośredniej o powierzchni 180 ha.

(akta kontroli str. 446-462)

Przeprowadzone 5 lipca 2021 r. oględziny wykazały, że zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 129 ust. 1 i ust. 2 ustawy Prawo wodne teren strefy bezpośredniej był ogrodzony, a na ogrodzeniu terenu ochrony bezpośredniej umieszczono tablice zawierające informację o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych. Na terenie ochrony bezpośredniej znajdowały się: budynek hydroforowni, budynek techniczno-socjalny oraz budynek techniczny przy zbiorniku wyrównawczym wody pitnej. Teren ujęcia wody służył jako zaplecze techniczne dla pracowników i miejsce garażowe dla sprzętu i pojazdów. Ścieki z urządzeń sanitarnych budynku techniczno-socjalnego odprowadzane były do kanalizacji. W punktach przecięcia się granic strefy ochrony pośredniej ze szlakami komunikacyjnymi ustawiono tablice informacyjne zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 125 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

(akta kontroli str. 463-468)

W kontrolowanej jednostce nie przeprowadzano analizy ryzyka, o której mowa w art. 133 ust. 4 ustawy Prawo wodne – Prezes PTI wyjaśnił m.in., że strefa ochronna została ustanowiona zanim Spółka rozpoczęła działalność w zakresie dostarczania wody, a analiza ryzyka musi być przedstawiona do końca 2022 r. (zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 551 ust. 2 ww. ustawy).

(akta kontroli str. 285)

W okresie objętym kontrolą PTI pobierało z ujęć podziemnych wodę w ilości, która nie przekraczała wartości określonych w pozwoleniach wodnoprawnych³⁹, a zainstalowane urządzenia pomiarowe posiadały ważne legalizacje.

(akta kontroli str. 287, 484)

W celu obniżenia strat wody w sieci wodociągowej w 2020 r. kontrolowana jednostka zakupiła ze środków własnych w wysokości 3 970 zł netto geofon⁴⁰, a w 2021 r. zakupiono (również ze środków własnych w wysokości 3 340 zł netto) permalog⁴¹.

Prezes PTI wyjaśnił, że przyczyną tego, iż nie zajmowano się tematyką obniżenia strat wody w sieci wodociągowej w 2019 r. była zła sytuacja finansowa firmy, która nie mogła na ten cel przeznaczyć żadnych środków.

(akta kontroli str. 488)

W poszczególnych latach objętych kontrolą straty wody wynosiły odpowiednio: 170,1 tys. m³ (34% poboru wody) w 2019 r., 203,3 tys. m³ (39%) w 2020 r. i 107,8 tys. m³ (44%) w 2021 r.⁴².

(akta kontroli str. 297, 487)

Odnosnie zwiększenia się straty wody w 2021 r. do 44% Prezes PTI wyjaśnił, że pomimo zmniejszenia strat na wodociągu w Kątach Opolskich i w Przyworach to

³⁸ Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 2176, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej.

³⁹ Z ujęcia wody w Tarnowie Opolskim ujęto w 2019 r. 67 740 m³ wody, a z ujęcia w Raszowie – 424 770 m³ wody. W 2020 r. z ww. ujęć pobrano odpowiednio 99 460 m³ oraz 407 590 m³ wody.

⁴⁰ Urządzenie ułatwiające lokalizację wycieków metodą akustyczną.

⁴¹ Urządzenie do rejestratorów wycieków.

⁴² Wg stanu na 30 czerwca 2021 r.

suma strat na całym wodociągu zwiększyła się, gdyż powstawanie wycieków to proces bardzo dynamiczny – normalną rzeczą jest istnienie bardzo dużej ilości wycieków, które są nie go wychwycenia z powodu swojej niewielkiej wielkości, a dopiero powiększenie się otworu z upływem czasu pozwala na jego skuteczną lokalizację. Ponadto wskazał, że w lipcu br. została usunięta bardzo duża awaria na wodociągu w Nakle, co powinno zmniejszyć parametr strat na całym wodociągu.

(akta kontroli str. 788)

W PTI nie określono oszacowanego *ekonomicznego poziomu wycieków z sieci*, tj. docelowego minimalnego poziomu, do jakiego powinny być ograniczone straty wody w sieci wodociągowej przy najniższych kosztach eksploatacyjnych⁴³.

Prezes PTI wyjaśnił, że kontrolowana jednostka nie posiada oszacowanego ekonomicznego poziomu wycieków z sieci, bo nie było nigdy takiej praktyki. Wskazał także, że ma świadomość wielkości strat i raportuje je do GUS, a wycieki są traktowane jako wydarzenie techniczne i realnie nieuchronne, gdyż wodociąg w Gminie Tarnów Opolski posiada bardzo już stare odcinki wykonane jeszcze w technologii azbestowej, żeliwnej i stalowej, odpowiedzialne za sporą ilość wycieków małej wielkości, które są praktycznie nie do wykrycia.

(akta kontroli str. 788)

W okresie objętym kontrolą⁴⁴ wystąpiło łącznie 108 awarii sieci wodociągowej, w tym 67 w 2019 r., 30 w 2020 r. oraz 11 w 2021 r. Wskaźnik intensywności awarii sieci wodociągowej wyniósł odpowiednio 0,62 awarii/km, 0,28 awarii/km oraz 0,10 awarii/km.

Na sieci kanalizacyjnej w okresie objętym kontrolą wystąpiło łącznie 191⁴⁵ awarii, w tym 157 w 2019 r., 25 w 2020 r. oraz dziewięć w 2021 r., a wskaźnik intensywności awarii sieci kanalizacyjnej wyniósł odpowiednio 10,12 awarii/km; 1,6 awarii/km oraz 0,57 awarii/km.

(akta kontroli str. 297-298)

Prezes PTI wyjaśnił: *Awarie na sieci wodociągowej to głównie wycieki i awaryjne zatrzymanie pomp. Awarie na sieci kanalizacyjnej to głównie zablokowane przepompownie, bardzo rzadko zablokowanie drożności w newralgicznym punkcie sieci. Głównymi przyczynami awarii było nieprawidłowe wykonanie sieci oraz zużycie jej elementów. Skutkiem awarii były straty wydobytej wody, a w przypadku kanalizacji, przerwy w jej odbiorze.*

(akta kontroli str. 297)

W zakresie podejmowanych przedsięwzięć mających na celu zmniejszenia awaryjności sieci oraz skrócenia czasu awarii Prezes PTI wyjaśnił: *Spółka stale monitorowała sieć kanalizacyjną oraz wodociągową w celu zminimalizowania przypadków awarii.*

(akta kontroli str. 297)

W kontrolowanej jednostce nie rejestrowano czasu trwania awarii. Prezes PTI wyjaśnił: *Według mojej wiedzy nikt nie gromadził takich danych.*

(akta kontroli str. 297)

W Spółce nie prowadzono procesu uzdatniania wody. W uzasadnieniu decyzji udzielającej pozwolenia wodnoprawnego wskazano, że wodociąg w Gminie Tarnów Opolski zaopatrywany jest w wodę z dwóch ujęć: z ujęcia w Tarnowie Opolskim i z ujęcia w Raszowej. Taki układ zasilania został wymuszony złą jakością wody

⁴³ Optymalny poziom wycieków, dla którego koszty strat z wycieków równają się z kosztami usuwania wycieków.

⁴⁴ Do 30 czerwca 2021 r.

⁴⁵ W 2019 r. – suma wszystkich awarii łącznie z przyłączami, w latach 2020-2021 – suma wszystkich awarii tylko na sieci kanalizacyjnej.

z ujęcia w Tarnowie Opolskim, która posiada ponadnormatywne ilości azotanów i nie nadaje się do picia. Z tych względów woda z tego ujęcia jest mieszana w zbiorniku wyrównawczym z wodą pochodzącą z ujęcia w Raszowej – zmieszana woda wypełnia normy dla wód pitnych i jest podawana do sieci wodociągowej bez uzdatniania. Prezes kontrolowanej jednostki wyjaśnił: *PTI nie uzdatnia wody, gdyż woda przez nas wydobywana spełnia wszystkie parametry.*

(akta kontroli str. 297)

W okresie objętym kontrolą nie odnotowano wystąpienia przypadków, w których pobrana i dostarczona do wodociągu woda nie spełniałaby wymagań jakościowych. Z uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji od Wójta Gminy Tarnów Opolski wynikało, że Urząd Gminy każdorazowo po otrzymaniu wyników przekazywał konsumentom informację o jakości wody, poprzez komunikat umieszczany na stronie internetowej urzędu.

(akta kontroli str. 190)

PTI zgodnie z objaśnieniami, na podstawie dokumentacji będącej w swoim posiadaniu, sporządzała sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych. Dokumenty te terminowo przekazywano do Głównego Urzędu Statystycznego.

(akta kontroli str. 149-154)

W zakresie utrudnień związanych z realizacją zadań objętych kontrolą Dyrektor WiK wyjaśnił, że główne utrudnienia są związane z możliwościami finansowymi i kadrowymi (wynikającymi również z finansów) kontrolowanej jednostki – wskazał, że PTI nie inwestował w nowoczesne systemy monitorowania sieci w ostatnich dekadach a *teraz się to zmienia.*

(akta kontroli str. 588)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. PTI jako zarządca nie przeprowadzał pięcioletnich kontroli, polegających na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, elementów liniowych sieci wodociągowej.

Prezes PTI wyjaśnił: *W przedmiocie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Spółka na bieżąco dokonuje przeglądu ich stanu technicznego we własnym zakresie. Przeglądy te polegają na bieżącym obchodzie trasy sieci, sprawdzania stanu hydrantów zasuw i skrzyni. Fizyczne sprawdzanie sieci wodociągowej jest niemożliwe z uwagi na jej usadowienie pod ziemią, terenami utwardzonymi. Jednocześnie również stan sieci sprawdzany jest podczas bieżących konserwacji sieci lub w sytuacji usuwania awarii. Stan sieci jest również weryfikowany w sytuacji wykonywania nowych przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych. W tych sytuacjach wykonywana jest między innym próba szczelności. Kanalizacja sanitarna dodatkowo jest kamerowana. W trakcie tych czynności jest weryfikowany, również przebieg sieci lub przyłączy na podstawie map powykonawczych sporządzanych przez uprawnionych geodetów. Przeprowadzenie jednorazowo co 5 lat przeglądu stanu technicznego całej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest z przyczyn technicznych oraz ekonomicznych niemożliwe. Z tej przyczyny stan techniczny sieci jest na bieżąco, odcinkowo badany w sposób wskazany powyżej.*

(akta kontroli str. 285)

Dyrektor WiK wyjaśnił: *obowiązki pełnię od połowy 2019 r. Poprzednicy nie przekazali mi informacji o tym zaniedbaniu, dlatego nie miałem wiedzy, że nie zostało to zlecone. Obecnie jestem w trakcie poszukiwania wykonawcy przeglądu*

naszych sieci. Jednakże stan techniczny sieci wodociagowych i kanalizacyjnych, za które jesteśmy odpowiedzialni, są monitorowane w sposób ciągły podczas konserwacji i usuwania awarii.

(akta kontroli str. 583)

2. W trakcie oględzin przeprowadzonych 5 lipca 2021 r. stwierdzono, że: a/ tablica informująca o ujęciu wody podziemnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych na teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie była zgodna z wzorem określonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody⁴⁶ (ani też z wzorem określonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody⁴⁷); b/ tablice oznaczające granice terenu ochrony pośredniej ujęcia wody podziemnej nie były zgodne z wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 2019 r. (ani też z wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 2004 r.); c/ przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody na terenie ochrony bezpośredniej nie było, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 128 pkt 4 ustawy Prawo wodne, ograniczone z uwagi na otwartą bramę wjazdową na ww. teren; d/ na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody podziemnej, ustanowionej rozporządzeniem w sprawie ustanowienia strefy ochronnej, dopuszczono do zlokalizowania składowisk odpadów (tj. pustego w dacie przeprowadzenia oględzin silosa oraz składowiska gruzu) pomimo tego, że zarówno z art. 130 ust. 1 pkt 9 ustawy Prawo wodne, jak i z § 3 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy ochronnej wynikał zakaz lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych.

(akta kontroli str. 446-468)

Dyrektor WiK wyjaśnił: Nie miałem świadomości, że zamontowane tablice są niezgodne z obowiązującymi wzorami. Trudno było zakładać, że poprzednicy mogli popełnić jakieś błędy w tej sprawie. Wiem, że tablice są mało czytelne i należy je wymienić – planujemy to wykonać w najbliższym czasie. (...) W temacie otwartej bramy instalatorzy zapewnili mnie, że sytuacja miała charakter incydentalny i chwilowy – byli niedaleko na interwencji. Opisywany silos i wysypisko gruzu jest poza obszarem wyznaczonym przez tablice rozmieszczone po opublikowaniu rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy ochronnej. Dopiero w ostatnich dniach, po analizie dokumentacji z ustanowienia stref ochronnych, dowiedziałem się, że usytuowanie tablic jest błędne.

(akta kontroli str. 588-589)

Z informacji od Wójta Gminy Tarnów Opolski, uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, wynikało że nie posiadał on świadomości, że gruz znajdujący się na terenie posesji w sąsiedztwie ujęcia wody w Tarnowie Opolskim leży w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody w Tarnowie Opolskim, a tym samym nie był w stanie zareagować. Ponadto wskazał, że z uwagi na brak świadomości o tym, że strefa ochrony pośredniej została błędnie wyznaczona i gruz leży w jej obszarze nie ingerowano w stan działek prywatnych w zakresie tymczasowego gromadzenia odpadów – na chwilę obecną trwa ustalanie właściciela posesji, celem poinformowania o konieczności doprowadzenia działki do należytego stanu zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴⁸.

⁴⁶ Dz. U. poz. 1217; dalej: rozporządzenie z 2019 r.

⁴⁷ Dz. U. Nr 136, poz. 1457, ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2004 r. Zgodnie z § 7 rozporządzenia z 2019 r. tablice informacyjne o strefie ochronnej ujęcia wody zgodne ze wzorami określonymi w rozporządzeniu z 2004 r. zachowały ważność.

⁴⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 888.

Wójt Gminy Tarnów Opolski wyjaśnił, że: *na chwilę obecną nie przewiduje się poszerzenia granic obecnej strefy w miejscowości Tarnów Opolski. Obecnie Gmina była skupiona na budowie nowego ujęcia wody pitnej w miejscowości Raszowa. Jeśli jednak ilość azotanów w ujęciu Tarnów Opolski pozostawać będzie w dalszym ciągu podwyższona, Gmina rozważy sporządzenie odpowiednich opracowań i złożenia wniosku do organu ustanawiającego strefę ochrony. Na chwilę obecną staramy się informować rolników w całej naszej Gminie przy okazji załatwiania spraw poprzez materiały dedykowane rolnikom informujące o wpływie ich działalności na stan wód i całego środowiska.*

(akta kontroli str. 786)

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanej jednostce rzetelnie realizowano obowiązki sprawozdawcze wynikające z przepisów o statystyce publicznej oraz wypełniano warunki i obowiązki określone w pozwoleniach wodnoprawnych, dotyczące m.in. nie przekraczania ilości pobieranej z poszczególnych ujęć wody. Spółka zapewniła przeprowadzenie okresowych kontroli, o których mowa w przepisach prawa budowlanego, obejmujących sprawdzenie stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie ujęć wody (w trakcie których to czynności nie stwierdzono, aby ich stan techniczny zagrażał życiu lub zdrowiu), przy czym kontrolą taką nie objęto jednak liniowych elementów sieci wodociągowej. W trakcie przeprowadzonych oględzin stwierdzono jednak niewłaściwe oznakowanie strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęcia wody w Tarnowie Opolskim, którego teren nie był (w dniu oględzin) zabezpieczony przez dostępem do niego osób nieuprawnionych. W ramach posiadanych możliwości finansowych Spółka podejmowała działania zmierzające do ograniczenia strat wody, w tym wynikających z awaryjności sieci, przy czym nie dokumentowano w kontrolowanej jednostce czasu trwania awarii.

OBSZAR

3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą w PTI działał w trzech miejscach⁴⁹ automatyczny monitoring sieci wodociągowej polegający na pomiarze ciśnienia wody w sieci. Dane z prowadzonego monitoringu nie były archiwizowane.

(akta kontroli str. 482, 490)

Prezes PTI wyjaśnił: *Monitoring sieci wodociągowej prowadzony jest nieprzerwanie pod względem poboru wody oraz ciśnienia w sieci wodociągowej poprzez stacje hydroforowe. Automatyka ma zadane parametry na sieci, które – jeśli są utrzymane – uznawane są za sprawne działanie sieci, a ich zmiana oznacza awarię. Pomiar ciśnienia wody wykonywany jest ciągle przez automatykę sieci. PTI prowadzi tego typu monitoring od jesieni 2016 r., kiedy Spółka przejęła zadania ZGKiM w Tarnowie Opolskim. Koszty zakupu nie są znane, gdyż zakup był przeprowadzony przez ZGKiM w Tarnowie Opolskim.*

(akta kontroli str. 598)

W zakresie monitoringu szczelności przewodów Prezes PTI wyjaśnił, że szczegółowa kontrola wycieków odbywa się poprzez porównywanie średniej sprzedaży wody oraz średniego jej poboru na danym terenie.

(akta kontroli str. 598)

⁴⁹ W Miedzianej, Raszowej i w Tarnowie Opolskim.

W kontrolowanej jednostce nie objęto monitoringiem pomiaru natężenia przepływu w sieci. Dyrektor WiK wyjaśnił, że badanie tego parametru nie daje istotnych informacji w ciągu całego dnia. Sprawdzany jest on sporadycznie podczas godzin nocnych, po ustaleniu znacznych różnic między średnią sprzedażą a wydobyciem, w celu wykrycia awarii szczelności wodociągu.

(akta kontroli str. 588)

W PTI nie opracowywano wewnętrznych wytycznych dotyczących kontroli jakości wody. W każdym roku objętym kontrolą kontrolowana jednostka przeprowadzała badania jakości wody: a/ pięć razy⁵⁰ w zakresie parametrów grupy A oraz b/ dwa razy⁵¹ w zakresie parametrów grupy B, o których mowa w załącznikach do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁵². Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Opolu⁵³ w ramach nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia ustalił przeprowadzanie badań w zakresie parametrów grupy A pięć razy w roku⁵⁴.

(akta kontroli str. 609-614)

Zgodnie z § 6 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, kontrolowana jednostka uzgodniła z PPIS stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody do badań⁵⁵ oraz harmonogram (częstotliwość) pobierania próbek wody do badań. Właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej wskazał PTI, że w ramach monitoringu należy przeprowadzać badania w zakresie parametrów zgodnych z częściami A i B załącznika nr 2 oraz z częstotliwością zgodną z załącznikiem nr 3 do ww. rozporządzenia.

W kontrolowanej jednostce nie występowało o akceptację PPIS, o której mowa w § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, tj. zmniejszenia wykazu parametrów podlegających monitorowaniu wskazanego w części A i w części B załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia lub zmniejszenia minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań jakości wody określonej w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia dla parametrów podlegających monitorowaniu.

(akta kontroli str. 609-614)

Kontrole w zakresie parametrów grupy A obejmowały m.in. ogólną liczbę organizmów w temperaturze 22°C, obecność bakterii grupy coli i *Escherichia coli*, mętność, barwę, zapach, smak, stężenie jonów wodoru (pH) oraz przewodność elektryczną. Ich zakres był zgodny z parametrami grupy A określonymi w § 6 rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W zakresie parametrów grupy B kontrola wody obejmowała parametry określone w § 6 ww. rozporządzenia z wyjątkiem m.in.: akrylamidu, bromianów, chlorku winylu, epichlorohydryny, pestycydów, Σ pestycydów, trihalometanów – ogółem (Σ THM), *Clostridium perfringens* (łącznie ze sporami), ogólnego węgla organicznego (OWO), bromodichlorometanu, chloraminy i ozonu.

(akta kontroli str. 626-686, 714A)

Z uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji od PPIS wynikało, że na wodociągu publicznym Tarnów Opolski nie ma potrzeby badania

⁵⁰ W styczniu, lutym, kwietniu, sierpniu i listopadzie.

⁵¹ W czerwcu i październiku.

⁵² Dz. U. poz. 2294.

⁵³ Zwany dalej: PPIS

⁵⁴ W marcu, maju, lipcu, wrześniu i grudniu.

⁵⁵ Nakło – Apteka, Przywory Opolskie – Przedszkole.

parametrów z grupy B: *Clostridium perfringens*, *Trihalometanów*, ogólnego węgla organicznego (OWO), bromodichlorometanu, chloraminy i ozonu.

(akta kontroli str. 781)

Monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie został przeprowadzony 6 lipca 2017 r. oraz 6 marca 2018 r. przez Laboratorium WiK w Opolu w zakresie radonu, izotopów radu: ^{222}Ra , ^{226}Ra , ^{228}Ra , ^3H dla studni nr 2 w Tarnowie Opolskim i dla studni w Raszowej. Badanie wykazało, że stężenie substancji promieniotwórczych w wodzie nie przekroczyło wartości parametrycznych, określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(akta kontroli str. 599-602)

W latach 2019-2021 (I półrocze) PPIS w Opolu dokonał sześciu okresowych ocen jakości wody (trzech w 2019 r., dwóch w 2020 r. i jednej w 2021 r.), stwierdzając każdorazowo jej przydatność do spożycia przez ludzi.

(akta kontroli str. 609-614)

W ramach prowadzonego nadzoru PPIS, na podstawie wyników czterech badań⁵⁶ jakości wody, stwierdził podwyższoną mętność wody, wynoszącą odpowiednio 1,3 NTU, 3,8 NTU, 1,9 NTU oraz 1,9 NTU wobec zalecanej wartości, nieprzekraczającej 1 NTU⁵⁷ i wskazał, że podana w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wartość mętności w wodzie przeznaczonej do spożycia nie wynika z przesłanek zdrowotnych, jednakże woda o wysokiej mętności może chronić mikroorganizmy przed działaniem dezynfekcyjnym i może powodować ich wzrost. W związku z powyższym zalecono zwrócenie szczególnej uwagi na wartość wyżej wymienionego parametru wody i podjęcie działań zapewniających doprowadzenie go do normy określonej w ww. rozporządzeniu.

(akta kontroli str. 622-625)

Dyrektor WiK wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą miało miejsce 108 awarii sieci a prowadzone w celu ich usunięcia prace wykonywane były z należytą ostrożnością, by nie doszło do skażenia.

(akta kontroli str. 780)

W okresie objętym kontrolą badanie wody zlecano Laboratorium WiK w Opolu. W jednym przypadku badanie wody zlecono laboratorium funkcjonującemu w ramach Centrum Naukowo-Badawczego LADROB. Obydwa laboratoria posiadały akredytacje, a laboratorium WiK w Opolu posiadało zatwierdzony przez PPIS system jakości prowadzonych badań wody.

(akta kontroli str. 687-688, 783)

W przypadku nieprzekroczenia parametrów jakości wody określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, laboratorium przekazywało do PTI sprawozdania z badań jakości wody dla parametrów grupy A w czasie od 3 do 6 dni od dnia dostarczenia próbki, a dla parametrów grupy B – w czasie od 6 do 27 dni od dnia dostarczenia próbki.

Dyrektor WiK wyjaśnił: *wyniki badań wody trafiają do nas mailem w dniu sporządzenia protokołu. Później otrzymujemy oryginały pocztą.*

(akta kontroli str. 590)

⁵⁶ Badanie z 29 września 2020 r. – próbka pobrana w Przedszkolu w Przyworach, badanie z 19 lutego 2021 r. – próbka pobrana w siedzibie PTI w Przyworach, badanie z 5 marca 2021 r. – próbka pobrana w Nakle, ul. Przedszkolna 1 i badanie z 27 kwietnia 2021 r. – próbka pobrana w siedzibie PTI w Przyworach.

⁵⁷ Zgodnie z tabelą nr 2 w części C załącznika nr 1 do rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mętność powinna być akceptowalna przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian; zalecany zakres wartości – do 1.

W okresie objętym kontrolą do PTI wpłynęły dwie skargi⁵⁸ dotyczące słabego ciśnienia wody. W pierwszym przypadku Spółka poinformowało odbiorcę, że pogarszający się parametr ciśnienia wody wynika ze starego przyłącza, które należy wymienić na nowe, wskazując jednocześnie, że finansowanie takiej czynności jest po stronie właściciela. W drugim przypadku wykonany pomiar ciśnienia był prawidłowy.

(akta kontroli str. 603-608)

Jak wyjaśnił Prezes, kontrolowana jednostka prowadziła kontrole, o których mowa w art. 7 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. kontrole urządzeń pomiarowych, wodomierzy głównych lub wodomierzy zainstalowanych przy punktach czerpalnych i dokonywanie odczytu ich wskazań oraz dokonywanie badań i pomiarów) oraz w art. 9 ust 3 ww. ustawy (tj. kontrole ilości i jakości odprowadzanych ścieków bytowych i ścieków przemysłowych oraz przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych) lecz czynności te nie były dokumentowane. Przyczyną podjęcia takich kontroli były sygnały od społeczności lokalnej, a kontrole te nie wykazały nieprawidłowości. Nie kierowano zawiadomień w sprawach określonych w art. 28 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

(akta kontroli str. 593, 595)

PTI nie był kontrolowany przez Gminę Tarnów Opolski w zakresie działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków. Kontrolę stanu sanitarnego i technicznego⁵⁹ wodociągu publicznego w Tarnowie Opolskim przeprowadzał PPIS w Opolu w każdym roku objętym kontrolą. Przedmiotem tych kontroli był m.in. stan sanitarno-techniczny wodociągu, ujęć wody i zbiorników wody. W wyniku ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. W 2020 r. wydano zalecenie dotyczące usunięcia martwych robaków z podłogi zbiornika wody czystej w Miedzianej oraz usunięcia pajęczyn z sufitu i ścian budynku byłej chlorowni w Tarnowie Opolskim. Kontrola przeprowadzona w 2021 r. potwierdziła wykonanie wniosków i zaleceń z roku poprzedniego. W 2021 r. wydano zalecenie doprowadzenia do odpowiedniego stanu technicznego ściany budynku przepompowni w Tarnowie Opolskim, wymianę środków opatrunkowych w apteczce oraz wykonanie badań lekarskich przez pracownika bezpośrednio stykającego się z urządzeniami wodnymi.

(akta kontroli str. 595, 699-710)

Rada Nadzorcza PTI nie zajmowała się stratami wody i programami oszczędzania zasobów wodnych. Na posiedzeniu Rady Nadzorczej 8 lutego 2019 r. Prezes PTI poinformował o konieczności sporządzenia operatu wodno-prawnego na kolejne 10 lat. Z kolei na posiedzeniu Rady Nadzorczej 27 września 2019 r. Prezes poinformował, że za okres od początku roku do lipca 2019 r. Spółka zanotowała stratę wynoszącą 707 061,36 zł. Prezes Spółki wyjaśnił, że na zły wynik finansowy miała wpływ przede wszystkim mniejsza ilość przyjmowanych zleceń w zakresie działalności niezwiązanej z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków i braki kadrowe spowodowane usprawiedliwionymi nieobecnościami pracowników. Rada Nadzorcza zaleciła Prezesowi PTI niezwłoczne wprowadzenie podwyżek stawek cen za dostawy wody dla mieszkańców Gminy Tarnów Opolski, a to co najmniej do poziomu wyrównującego stratę Spółki i uwzględniającego inwestycje Spółki w kolejnych latach, a przede wszystkim utrzymanie właściwego stanu technicznego sieci wodno-kanalizacyjnej i obiektów. Na posiedzeniu Rady

⁵⁸ Skarga z 8 września 2019 r. oraz skarga z 9 kwietnia 2021 r.

⁵⁹ W Tarnowie Opolskim – przepompowni wody, zbiornika wody czystej, studni nr 1, nr 2 i nr 3; w Raszowej – studni; w Miedzianej – zbiornika wody czystej.

Nadzorczej 3 lipca 2020 r. Prezes PTI poinformował o zatwierdzeniu przez organ regulacyjny taryfy, która weszła w życie 13 czerwca 2020 r., i podwyższenie o 15% dotychczasowych stawek dla mieszkańców Gminy Tarnów Opolski.

(akta kontroli str. 730, 732, 746)

Członkowie Rady Nadzorczej wskazywali, że dotychczasowe działania podejmowane przez Prezesa Spółki nie przynosiły oczekiwanych rezultatów – pomimo zaleceń w zakresie konieczności podniesienia stawek wody, w dziale WiK odnotowana była dalej strata. W styczniu 2020 r. członkowie Rady Nadzorczej sygnalizowali Prezesowi konieczność podniesienia stawek taryfy za wodę do poziomu, który zniweluje jakiegokolwiek straty w tym zakresie, gdyż wcześniejsze ich podniesienie nie wyeliminowało straty w dziale WiK.

(akta kontroli str. 750)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przeprowadzony 28 kwietnia 2020 r. monitoring sieci wodociągowej pod kątem parametrów grupy A, którego wyniki zostały udokumentowane za pomocą sprawozdania z 28 kwietnia 2020 r. nie obejmował czterech z dziewięciu parametrów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, gdyż pobranych próbek nie badano pod względem ich barwy, mętności, stężenia jonów wodoru (pH) i przewodności elektrycznej.

(akta kontroli str. 651)

Dyrektor WiK wyjaśnił, że z powodu sytuacji związanej z początkiem pandemii COVID-19 nie można było dostarczyć próbek do laboratorium WiK Opole, a jedynym laboratorium, które zgodziło się przyjąć próbki było laboratorium LADROB, które jest laboratorium mikrobiologicznym, dlatego nie przeprowadziło badania ww. parametrów.

(akta kontroli str. 714)

2. Przeprowadzony monitoring sieci wodociągowej pod kątem parametrów grupy B, którego wyniki zostały udokumentowane za pomocą pięciu sprawozdań⁶⁰ nie obejmował sześciu z 45 parametrów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, gdyż pobranych próbek nie badano pod względem zawartości akrylamidu, bromianów, chlorku winylu, epichlorohydryny, pestycydów i sumy pestycydów.

(akta kontroli str. 636-637, 640-642, 655-658, 661-664, 671-676)

Dyrektor WiK wyjaśnił, że wykazane parametry nie były umieszczone na liście, którą kontrolowana jednostka uzgodniła z PPIS.

(akta kontroli str. 618, 620, 714)

Z uzyskanej od PPIS w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji wynikało, że organ ten zaakceptował harmonogram poboru próbek wody na 2020 r i na 2021 r. W skład harmonogramu nie wchodził jednak zakres badań, tylko ich rozplanowanie w czasie i w miejscu oraz liczba próbek.

(akta kontroli str. 782)

Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że obowiązek zbadania wszystkich parametrów wynika wprost z obowiązujących przepisów rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, które nie przewidują możliwości jego

⁶⁰ Sprawozdania z badań z 18 czerwca 2019 r., z 22 października 2019 r. z 23 czerwca 2020 r., z 20 października 2020 r. oraz z 21 czerwca 2021 r.

modyfikacji w wyniku uzgodnień dokonywanych przez kontrolowaną jednostkę z PPIS.

3. PTI nie prowadziła pomiaru stężenia substancji promieniotwórczych pod kątem ich występowania i przekroczeń na ujęciu wody w studni nr 1 i 3. Zgodnie z § 36 ust. 1 w związku z § 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wstępny monitoring substancji promieniotwórczych powinien zostać przeprowadzony we wszystkich istniejących ujęciach wody nie później niż do 31 grudnia 2018 r.

Dyrektor WiK wyjaśnił, że studnie nr 1, nr 2 i nr 3 znajdują się od siebie w niewielkiej odległości i są traktowane jako całość Stacji Uzdatniania Wody Tarnów Opolski. Parametry na wszystkich studniach są więc identyczne. Ponadto wskazał, że wybór urządzenia do poboru próbki, akurat studni nr 2, był przypadkowy, a pobór z innych dałby taki sam wynik.

(akta kontroli str. 780)

Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że obowiązek pomiaru stężenia substancji promieniotwórczych pod kątem ich występowania i przekroczeń wynika wprost z przepisów rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i dotyczy wszystkich eksploatowanych ujęć wody, niezależnie od miejsca ich położenia.

4. PTI zleciła 28 kwietnia 2020 r. wykonanie badań jakości wody podmiotowi, który nie posiadał zatwierdzonego przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej systemu jakości prowadzonych badań wody. Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, badanie pobranych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mogą wykonywać laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Dyrektor WiK wyjaśnił, że z powodu zagrożenia epidemiologicznego COVID-19 dostęp do laboratorium WiK w Opolu został zamknięty i ustalił telefonicznie z WiK, że analizę mikrobiologiczną, kluczową dla zdrowia może wykonać dla nas LADROB, które było to jedynym laboratorium gotowym zbadać próbkę wody.

(akta kontroli str. 780)

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanej jednostce prowadzono monitoring sieci, przy czym działania w tym zakresie ograniczone były do pomiaru ciśnienia wody, a możliwość wystąpienia ewentualnych wycieków diagnozowano poprzez porównywanie średniej sprzedaży wody ze średnim jej wydobyciem. Spółka zapewniła monitoring jakości wody, opierający się na: a/ wewnętrznej kontroli jakości wody przeprowadzanej przy udziale wyspecjalizowanego laboratorium funkcjonującego w strukturze WiK Opole, jednak zlecanymi przez PTI badaniami nie obejmowano wszystkich parametrów, o których mowa w przepisach o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi; b/ wynikach badań jakości wody uzyskanych w ramach prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadzoru nad jakością wody. Stwierdzono także, że w pierwszym okresie pandemii COVID-19 (w I półroczu 2020 r.) zlecono przeprowadzenie badań laboratorium, które nie posiadało udokumentowanego systemu jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonego przez właściwy organ nadzoru sanitarnego. Stwierdzono ponadto, że badaniami ewentualnego występowania w pobieranej z ujęć podziemnych wodzie nie objęto wszystkich studni, z których następował pobór.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zapewnienie przeprowadzenia kontroli okresowych sieci wodociągowej.
2. Dostosowanie oznakowania strefy ochrony bezpośredniej i ochrony pośredniej ujęcia wody w Tarnowie Opolskim do wymagań wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów.
3. Zapewnienie, aby zlecane badania wody obejmowały wszystkie wymagane parametry określone w przepisach o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 27 sierpnia 2021 r.

Kontroler

Remigiusz Rutkowski
doradca prawny

Remigiusz Rutkowski

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

DYREKTOR
z up.

Janusz Madej
Wiceprezident
Delegatury NIK w Opolu

.....
podpis